

A szerző ismerteti az adattárolás módjait a Micro-ISIS rendszerben, kitérve az információkeresésre, különös tekintettel a szövegek keresésére. A szöveges információkeresést összehasonlíja a teljes szövegű információkereső rendszerek képességeivel (SIUT, ASIMUT, AVIT), és megvizsgálja a Micro-ISIS alkalmazásának lehetőségeit a számítógépes információkereső rendszerekben.

(Autoref.)

91/095

GOYAL, R.K. - KUMAR, Surinder: dBase to CDS/ISIS: a program to convert data from dBase/foxBASE to CDS/ISIS = Program. 24.vol. 1990. 2.no. 181-186.p.

Program dBase/foxBASE alapú adatbázisok CDS/ISIS formátumra való konvertálására

Formátum -gépi; Konverzió; Szoftver

A Micro CDS/ISIS képességeit összehasonlítva a dBase/foxBASE jellemzőivel, a következők derülnek ki:

- a Micro-ISIS képes változó hosszúságú mezők kezelésére, a dBase/foxBASE viszont a mezők le nem foglalt karaktereit is "beszámítja", így az előbbi helyigénye lényegesen kisebb;

- a Micro-ISIS tud ismétlődő mezőket is kezelni, ami igen hasznos a bibliográfiai leírásoknál (több szerző, több nyelv stb.). Ez a tulajdonság a dBase/foxBASE-nél nem áll rendelkezésre;

- a Micro-ISIS a dBase/foxBASE-zel ellentétben képes egy mezőn belül almezőket kezelni, s így a logikailag összetartozó adatokat ugyanabban a mezőben tárolni;

- mindkét szoftverben van programozási lehetőség: a Micro-ISIS-ben egy magas szintű PASCAL interfész, a dBase-ben pedig a saját parancsnyelv segítségével;

- a Micro-ISIS-ben négy indexelési technika áll rendelkezésre (0 - teljes mező, 1 - almező, 2 - kiválasztás, 4 - minden szó), a dBase/foxBASE viszont csak egy index-mező első szavára képes indexelni.

Az Indian National Informatics Centre bibliográfiai-informatikai részlege (Bibliographic Informatics Division, BID) különféle, dBase/foxBASE-ben kifejlesztett bibliográfiai adatbázisokat fogad az ország különféle intézményeitől. Ezért a BID

egy konvertáló programot fejlesztett ki, amely a dBase (3.0 és az e fölötti változatok) adatait a CDS/ISIS-nek megfelelő ISO 2709 formátumra alakítja. A DBTOISIS nevű menü-vezérelt segédprogramot C programnyelven írták. A konverzió során a használatnak lehetősége van az ISISDEF program segítségével a dBase-mezőknél megfelelő mezőazonosítókat, mezőhosszúságot, valamint az ismétlődő mezőket és az almezőket definiálni, majd az ISISXCH program használatával az adatbázist a Micro-ISIS rendszerbe importálni. Ezután elvégezhetjük a teljes invertálást, majd az adatbázisban már a Micro-ISIS magas szintű keresési képességei szerint kereshetünk, s használhatjuk az igényeinknek megfelelő megjelenítési-nyomtatási formátumokat. A program nemcsak a DOS operációs rendszerben, hanem az UNIX/XENIX nevű többfelhasználós (hálózati) rendszerben készült foxBASE adatbázisokra is használható, aminek lehetőségét akkor lehet majd igazán kihasználni, ha a Micro-ISIS - a terveknek megfelelően - az UNIX/XENIX változatban is rendelkezésre fog állni.

A DBTOISIS programot a BID - a cikkben nem rögzített feltételek mellett - ingyenesen átadja az érdeklődő használóknak. A levélcím a következő: Bibliographic Informatics Division, National Informatics Centre, 'A' Block, C.G.O. Complex, Lodi Road, New Delhi-110 003.

(Novák István)

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

Kiadói tevékenység

91/096

EDKINS, Jennifer: Library applications of desktop publishing in practice: a tool and a resource = Program. 24.vol. 1990. 2.no. 155-168.p. Bibliogr. 13 tétel.

Az asztali kiadványszerkesztés könyvtári alkalmazása a gyakorlatban: eszköz és erőforrás

Asztali kiadványszerkesztés

A DTP-t (Desktop Publishing) elsősorban különböző kiadványok mikroszámítógépes előállítására szolgáló technikaként tartják számon, de a könyvtárakban ennél sokkal szélesebb körben alkalmazható. Egy wales-i mezőgazdasági és élelmiszeripari kutatóintézet, a Welsh Plant Breeding Station (WPBS) könyvtárában például elsőként a könyvespolcok feliratait tervezték meg és állították elő vele, és így készítették el az információs táblákat, feliratokat is. Az eredményeivel nagyon elégedettek voltak, mert nemcsak jól olvasható, szép feliratok kerekedtek, hanem az is nyilvánvalóvá vált, hogy szükség esetén - például az állomány átrendezésekor - csak néhány percbe telik majd újakat készíteni.

Ezután bonyolultabb feladat következett: a könyvtári formanyomtatványok megtervezése a szövegszerkesztő program segítségével. Az olvasójegyek, kéri lapok esetében még viszonylag egyszerű dolguk volt, de a könyvtárközi kölcsönzés kéri lapjainál elég sokat kellett kísérletezni. Tapasztalhatták ugyanis, hogy hiába a sok különféle rubrika bezúfolásának csábító lehetősége, a használat során ez inkább zavaró, mintsem praktikus.

A sikereken felbuzdulva csináltak még formalevelet, jegyzetömböt, postai címkéket is. Amelyikből nagyobb mennyiségre volt szükség, ott csak a "mester-példányt" nyomtatták ki a lézerpinterrel, a többi erről sokszorosították.

Amióta a DTP előnyeivel megismerkedtek, könnyebben határozzák el egy-egy kiállítás megrendezését is, hiszen a feliratokat, képaláírásokat, szóróanyagokat sokkal egyszerűbben és gyorsabban el tudják készíteni mint eddig. Természetesen most már hírlevelüket, a WPBS Bulletin és gyarapodási jegyzéküket is a DTP segítségével állítják elő.

Az asztali kiadványszerkesztés óriási előnye, hogy a szöveg bármikor tetszés szerint módosítható, és végig a szerkesztő ellenőrzése alatt áll. Az átfutási idő pedig akkor is sokkal gyorsabb a hagyományosnál, ha a nyomtatás a nagy példányszám miatt nem közvetlenül, hanem külső nyomda bevonásával történik, hiszen a szöveget teljesen nyomdakész állapotban adják át.

A WPBS két DTP rendszert használ, mindkettő a Macintosh II mikroszámítógépre alapszik. Az első rendszer (2 MByte memória, 40 MByte-os merevlemez, színes monitor, LaserWriter II lézernyomtató és Apple szkennerek) 8480 fontba került, a második pedig (1 MByte memória, 20 MByte-os merevlemez, monokróm monitor és LaserWriter II nyomtató) 6440 fontba.

Mivel egyelőre nem sok intézmény engedheti meg magának, hogy minden részlegének külön DTP berendezést vásároljon, a legcélszerűbbnek az látszik, ha az információs szolgálatnál vagy a könyvtárban kap helyet. Itt a használatában már járatos könyvtárosok segítségével az intézmény többi publikáló szakembere is igénybe veheti, és élvezheti előnyeit.

(Fazokas Eszter)

Közművelődés

91/097

BENDIG, Bernhard: Die Bibliothek als Filmzentrum? Aktive Videoarbeit oder: Videos sind nicht nur zum Ausleihen da = Buch Bibl. 42.Jg. 1990. 5.no. 431-437.p.

Res. angol nyelven

A könyvtár mint filmközpont? Aktív videotevékenység, avagy a video nemcsak kölcsönzésre való

Film; Kapcsolat intézményekkel; Videotár

A német könyvtárak többségében a video csak mint kölcsönözhető anyag van jelen, pedig a médiaközvetítők mai rendszerében más feladat is várna rájuk: kamara jellegű előadásokban mutathatnák be azokat a filmeket, melyek a tömegízlést követő mozik vásznairól kiszorultak. Az előadásoknak sajátos légkört adhatna a bemutatott műhöz kapcsolódó irodalmi kiállítás, esetleg zenei bemutató és a vetítést követő klubjellegű beszélgetés, kávézás. Mindezzel bővülne az új könyvtári szolgáltatások köre is.

A videós előadások szervezésének számos feltétele van. Ami a technikai feltételeket illeti: komplett videóvetítő felszerelés bérelhető az AV központoktól, az egyetemektől vagy az iskolai központoktól (napi 250 DM) vagy megvásárolha-

tó (8-20 ezer DM között). Ezek a készülékek 35-40 személy számára biztosítják a megfelelő képminőséget. Kétszer-háromszor drágábbak, viszont jóval nagyobb teljesítményűek, mintegy 100 néző részvételét teszik lehetővé a rögzített, nagy fényerejű videóvetítő készülékek.

Az előadások technikai megszervezéséhez készségesen nyújtanak segítséget az AV központok szakemberei. (Ezekben a központokban általában nincs megfelelő helyiség hasonló rendezvények tartására.) Gyakori, hogy a kommunális mozik és a filmklubok is vetítésre alkalmas helyeket keresnek; jól együtt lehet dolgozni ezek munkatársaival, akik többnyire lelkes filmrajongók. Segítenek a programok összeállításában, esetenként a teljes munkát felelősséggel átveszik.

Jogi kérdések is felmerülnek. A vetített művek után szerzői jogdíjat kell fizetni, ez a boltban vásárolt kazetta díjának három-tízszere, egy játékfilm jogdíja a 400 DM-et is elérheti. A német könyvtárellátó (EKZ) a könyvtárak számára nagy választékban (mintegy 500 cím) kínál szerzői jogdíjat is tartalmazó videokazettákat.

Különösen nagy szerep vár a könyvtárakra a lakóhely életét dokumentáló videofelvételek kultiválása terén. A hivatalos intézmények és a független helyi csoportok által készített felvételek összegyűjtése, feltárása és nyilvánossá tétele mellett a könyvtár maga is aktívan részt vehet a lakóhely történetét megőrkítő felvételek létrehozásában.

Napjainkban - különösen a kisebb településeken - a mozik elhalása és a filmajánlat kommercializálódása miatt a művelődési lehetőségek sorában hiány támadt: a kulturális értékű film nem jut el az azt igénylő - természetesen szűk - réteghez. (A nagyobb városokban ezt a hiányt a filmklubok részben pótolják.) A könyvtárak hivatása lehetne a kisebb településeken e hiányzó kulturális szolgáltatás biztosítása.

(Katsányi Sándor)

91/098

GÖHLER, Helmut: Leseförderung als Gemeinschaftsaufgabe. Zur Arbeit der Stiftung Lesen = Bibliothekar. 44.Jg. 1990. 5.no. 284-288.p.

Az olvasás népszerűsítése közös feladat. Az Olvasás Alapítvány tevékenységéről

Alapítvány; Irodalompropaganda

(A szerző a berlini Központi Könyvtárügyi Intézet egyik vezetőjeként 1990 februárjában - tanulmányútja keretében - Mainzban az "Alapítvány az olvasásért" mozgalmat tanulmányozta, s erről számol be cikkében. Benyomásait így összegzi: "ami eddig nálunk csak követelmény volt, az a Szövetségi Köztársaságban praxis." - Az ismertett alapítványról ld. még a KDSZ 90/696 tétel-számon megjelent ismertetést.)

1988-ban az NSZK-ban alapítványt hoztak létre, hogy az elektronikus tömegkultúra növekedésének korszakában az olvasás népszerűsítője legyen. Az alapítók közé 44 nagy intézmény, szövetség, könyvkiadó és kiemelkedő személyiség tartozik, fővédnöke Weizsäcker szövetségi elnök. A mozgalom a Német Olvasási Társulat tíz évre szóló programját helyezte eszméileg és anyagilag szélesebb alapokra. Célja egyrészt az, hogy a politikusokat és a közvéleményt meggyőzze az olvasás kulturális, társadalmi és gazdasági jelentőségéről, másrészt egészen konkrét lépéseket is tesz az olvasási kultúra előmozdítása érdekében. Együttműködik az oktatási, gazdasági és tömegtájékoztatási intézményekkel. Tőkéje adományokból és tervpályázatokból származik, s a mozgalom aktivitásával együtt növekszik; a szövetségi kormány az adományoknak megfelelő összeggel támogatja.

Néhány javasolt és népszerűsített módszer:

A szóbeli mesemondás és felolvasás újrafelfedezése: a családi otthon és az óvodák olvasói légkörének megjavítása.

Olvasáspedagógiai levelek a szülőknek: információs szolgálat az 1-7 éves gyermekek szülei részére.

Olvasóklubok: az alapítvány 90 olvasói klubot szervezett olyan fiatalok számára, akik olvasási nehézségekkel küzdenek, hogy leküzdjék a könyvtárakkal és a könyvesboltokkal szemben fennálló küszöbfélelmüket.

Könyvek a kávéházban: skandináv példák nyomán a közepes üzemek kávéházaiban szabadon hozzáférhető könyvválasztékot kínálnak.

"Az olvasás mappája": gazdag tanácsadó gyűjtemény az olvasás népszerűsítésének alapelveiről és módszereiről a nevelők részére. Hasznos ötletek az olvasás megkedveltetéséről az óvodában, az iskolában és a szabad időben.

"Olvasás - több tudás": füzetsorozat a különféle iskolai szinteken oktatók részére.

Szemináriumok, tanácskozások, rendezvények. Az alapítvány a továbbképzés különféle for-

Külföldi folyóirat-figyelő

máit és lehetőségeit felhasználva adja át a gyakorlatban bevált módszereket, elsősorban a nevelőknek és a könyvtárosoknak.

Dokumentáció: a tervezeteket, az elméleti kérdések irodalmát és a gyakorlati beszámolókat számítógépen tartják nyilván. 1989-ben 1800 dokumentumról tudtak információt szolgáltatni.

Az olvasáskutatás nemzetközi helyzetének áttekintése, távlati együttműködési terv kidolgozása.

"Olvasás az iskolában": olvasáskutatás Rajna-Pfalz tartomány 13 iskolájában.

"Az olvasás kaland": a német, az osztrák és a svájci televíziók közös programja a gyerekek és fiatalok olvasási kedvének felkeltésére.

"Olvasás - tévé - játék": a napi tévéműsorhoz kapcsolódó olvasási és játékaajánlatok; megjelenik a napilapokban a szülők és gyermekek számára, leprellőn az óvodák számára.

(Katsányi Sándor)